

บทความวิจัย (Research article)

คุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพ ภาวะผู้นำให้บริการของหัวหน้างาน
และสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดีของพยาบาลงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน
โรงพยาบาลชุมชนห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย
Professional Quality of Life, Servant Leadership of Head Nurses,
and Positive Practice Environment of Emergency Nurses,
Five Southern Border Community Hospitals of Thailand

เกตุกาญจน์ วิเชียรรัตน์^{1*}, ปราโมทย์ ทองสุข², ประภาพร ชุกาเหน็ด²

Ketkarn Wichianrat^{1*}, Pramot Thongsuk², Prapaporn Chukumnerd²

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: poope7675@hotmail.com; โทรศัพท์ 093-6986661)

(Received: February 17, 2022; Revised: April 19, 2022; Accepted: April 20, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงบรรยายแบบหาความสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพด้านความพึงพอใจในงาน และด้านความเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำให้บริการของหัวหน้างาน สภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดีกับความพึงพอใจในงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลชุมชน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 250 คน เลือกตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพด้านความพึงพอใจในงาน และด้านความเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน แบบสอบถามภาวะผู้นำให้บริการของหัวหน้างาน และแบบสอบถามสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดี มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .86, .88, .98, และ .96 ตามลำดับ โดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลวิจัยพบว่า

1. คุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพด้านความรู้สึกพึงพอใจในงาน อยู่ในระดับมาก ($M = 4.03$, $SD = .51$) และคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพด้านความรู้สึกเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย ($M = 2.41$, $SD = .56$)

2. ภาวะผู้นำให้บริการของหัวหน้างานมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับความรู้สึกพึงพอใจในงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .26$, $p < .01$) และไม่สัมพันธ์กับความรู้สึกเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน ($r = -.04$, $p > .05$) สภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดี มีสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับความรู้สึกพึงพอใจ

¹ นักศึกษาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทางการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Master Student, Nursing Administration Program, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารทางการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Assistant Professor, Nursing Administration Program, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University

ในงาน ($r = .38, p < .01$) และมีความสัมพันธ์ทางลบระดับต่ำกับความรู้สึกเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.15, p < .01$)

ผลการวิจัยบ่งชี้ว่า การปรับสภาพแวดล้อมการทำงานให้ดียิ่งขึ้นเป็นการเพิ่มความรู้สึกพึงพอใจในงาน และลดความเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงานของพยาบาลอุบัติเหตุฉุกเฉิน

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพ, สภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดี, ภาวะผู้นำไฟบริการ, พยาบาลอุบัติเหตุฉุกเฉิน, จังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This correlational descriptive study aims to 1) examine the level of professional quality of life, namely compassion satisfaction [PQOL_CS] and compassion fatigue [PQOL_CF] among emergency nurses, and 2) determine the relationship between servant leadership of head nurses, positive practice environments and professional quality of life. The sample was 250 emergency nurses working in 22 community hospitals in five southern border provinces of Thailand. Each cluster sampling was used according to the hospital size. Data were collected by questionnaires on the professional quality of life (PQOL_CS, and PQOL_CF), servant leadership of head nurses, and positive practice environments with Cronbach's Alpha coefficient at .86, .88, .98, and .96, respectively. Data were analyzed using descriptive statistics, and Pearson's product-moment correlation coefficient. The results reveal that;

1. The overall PQOL_CS of emergency nurses was at a high level ($M = 4.03, SD = .51$), and the overall PQOL_CF was at a low level ($M = 2.41, SD = .56$).

2. The servant leadership of head nurses had a significant positive correlation at a low level with PQOL_CS ($r = .26, p < .01$), and was not correlated with PQOL_CF ($r = -.04, p > .05$), the positive practice environments had a significant positive correlation at a medium level with PQOL_CS ($r = .38, p < .01$), but had a significant negative correlation at low level with PQOL_CF ($r = -.15, p < .01$).

These findings are useful for increasing compassion satisfaction and decreasing compassion fatigue among emergency nurses by further optimizing their working environment.

Keywords: Professional quality of life, Positive practice environments, Servant leadership, Emergency nurses, Southern border provinces of Thailand

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งานอุบัติเหตุฉุกเฉินเป็นหน่วยบริการด่านหน้าของโรงพยาบาลชุมชน ให้การรักษาพยาบาลผู้ป่วยอุบัติเหตุและเจ็บป่วยฉุกเฉิน ตลอด 24 ชั่วโมง ลักษณะงานมีความรีบด่วนและไม่แน่นอน (กมลพรรณ รามแก้ว และ อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2557) มีผู้ใช้บริการทุกกลุ่มอายุและทุกปัญหาสุขภาพ เป็นหน่วยงานที่ให้บริการตรวจรักษานอกเวลาราชการเพียงแห่งเดียวของโรงพยาบาลชุมชน จึงทำให้มีลักษณะงานไม่รีบด่วน ผสมผสานอยู่ด้วย โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่บริการภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสถานการณ์ความไม่สงบ การให้บริการต้องยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีสมรรถนะทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมให้ผู้รับบริการเกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วม จึงมีความจำเป็นต้องใช้ความละเอียดอ่อนในการบริการครบทุกมิติ ทั้งการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาล และฟื้นฟูสุขภาพ รวมทั้ง การดูแลแบบองค์รวม (กิตติพร เนาว์สุวรรณ และคณะ, 2559) หากพยาบาลสามารถสื่อสารด้วยภาษาท้องถิ่น จะสร้างความเข้าใจและเพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพมากยิ่งขึ้น เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ของการให้บริการในโรงพยาบาลชุมชน พบเหตุการณ์ความรุนแรงในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินมากถึง ร้อยละ 64 (สุรวุฒิ ดอเลาะ, 2563) จึงเป็นจุดบริการที่สร้างความเครียด และความรู้สึกไม่ปลอดภัยในงาน และความเหนื่อยล้าของบุคลากรและส่งผลต่อคุณภาพการพยาบาล (พิศาล ถาวรวงษ์, 2564) หน่วยงานจึงต้องมีแนวทางในการประเมินคุณภาพชีวิตของบุคลากร และระบบจัดการความปลอดภัยที่เอื้อต่อคุณภาพการทำงาน ความรู้สึกพอใจ เพื่อการมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งท้าทายความสามารถในการบริหารบุคลากรของผู้บริหารการพยาบาล ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ การติดตามคุณภาพชีวิตพยาบาลอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลชุมชน จึงเป็นการประเมินประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรที่มุ่งเน้นทรัพยากรมนุษย์ และเป็นสารสนเทศประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารบุคลากรทางการพยาบาล

คุณภาพชีวิตผู้ประกอบการวิชาชีพ (professional quality of life: ProQOL) หรือคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ประกอบการวิชาชีพ หมายถึง การตอบสนองทางจิตวิทยาต่อการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการวิชาชีพ ประกอบด้วยความรู้สึกพึงพอใจในงาน (compassion satisfaction) เป็นความรู้สึกด้านบวก และความรู้สึกเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน (compassion fatigue) เป็นความรู้สึกด้านลบ (Stamm, 2009) ทั้งสองด้านเป็นแนวคิดที่ตรงกันข้ามไม่มีความสัมพันธ์ร่วม (O'Callaghan et al., 2020) การดูแลผู้ประกอบการวิชาชีพให้มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่สมดุลคือ การเพิ่มความรู้สึกพึงพอใจในงาน และลดความเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน มีความสำคัญต่อการเพิ่มผลปฏิบัติงาน จากการศึกษาคุณภาพชีวิตพยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตด้านร่างกายและจิตใจอยู่ในระดับดี ส่วนคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง (ศิริพันธ์ ศิริพันธ์ และคณะ, 2557) แสดงให้เห็นว่า พยาบาลมีการรับรู้ว่าสังคมไม่ได้ช่วยเหลือให้ปลอดภัย การขอย้ายออกจากพื้นที่จากสถานการณ์ความไม่สงบ ทำให้พยาบาลที่เหลือน้อยต้องแบกรับภาระงานมากขึ้น โดยเฉพาะงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน จนทำให้กระทบกับเวลาส่วนตัว และสังคมต้องเดินทางมาปฏิบัติงานหรือส่งต่อผู้ป่วยในยามวิกาล รู้สึกหวาดระแวง และไม่ปลอดภัย

สิ่งแวดล้อมในการทำงานทางการแพทย์เป็นลักษณะขององค์กรที่เอื้อต่อการให้บริการ (สุภาณี เสนาดีชัย และคณะ, 2561) สภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดีเป็นสิ่งสำคัญต่อสุขภาพของพยาบาลทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เกิดความปลอดภัยแก่พยาบาลและผู้ป่วย การพัฒนาสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดีเป็นปัจจัยความสำเร็จของระบบบริการสุขภาพที่ต้องการคุณภาพ มีระบบสนับสนุนให้พยาบาลปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ ส่งผลให้พยาบาลเกิดความพึงพอใจในงานเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ การปฏิบัติงานเชิงรุกในภาวะฉุกเฉิน หัวหน้างานเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ (อภิรตินันท์ศุภวัฒน์ และคณะ, 2557; สุรุจดี ดอเลาะ, 2563) หัวหน้างานเป็นผู้บริหารระดับต้น มีบทบาทในการเป็นผู้นำในการจัดการบริการพยาบาลแก่ผู้ป่วย เป็นผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ นำนโยบายจากทีมบริหารองค์กรลงสู่การปฏิบัติในด้านหน้า ตลอดจนการปรับเปลี่ยนแก้ไขระบบงาน ดังนั้น ความสามารถด้านการจัดการของหัวหน้างานจึงมีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร โดยเฉพาะงานอุบัติเหตุฉุกเฉินในท่าจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาจากบริบทพื้นที่ในสถานการณ์ความไม่สงบ หัวหน้างานจึงต้องมีความพร้อมรับมือและปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ต้องมีกลวิธีในการผลักดันและการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติให้แก่ทีมพยาบาล (คัมภีระ แสนกุล และคณะ, 2558) ภาวะผู้นำใฝ่บริการ เป็นผู้นำที่มีลักษณะเป็นผู้ที่อุทิศตนเพื่อพัฒนาคน รับฟังความคิดเห็นให้เกียรติและตอบสนองความต้องการผู้อื่น ไม่ใช้อำนาจบังคับให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม แต่จะโน้มน้าวให้ทำตามด้วยเหตุผล (Spears, 2010) และเป็นลักษณะผู้นำที่เหมาะสมกับงานการพยาบาลอุบัติเหตุฉุกเฉิน (นฤมล สิงห์ตง, 2556)

จากการทบทวนวิจัยที่ผ่านมา ยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในลักษณะของความรู้สึกของผู้ประกอบวิชาชีพต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพพยาบาล ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินของโรงพยาบาลชุมชน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพ ภาวะผู้นำใฝ่บริการของหัวหน้างาน และสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดี ของพยาบาลงานอุบัติเหตุฉุกเฉินโรงพยาบาลชุมชน ท่าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการบุคลากรทางการแพทย์พยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

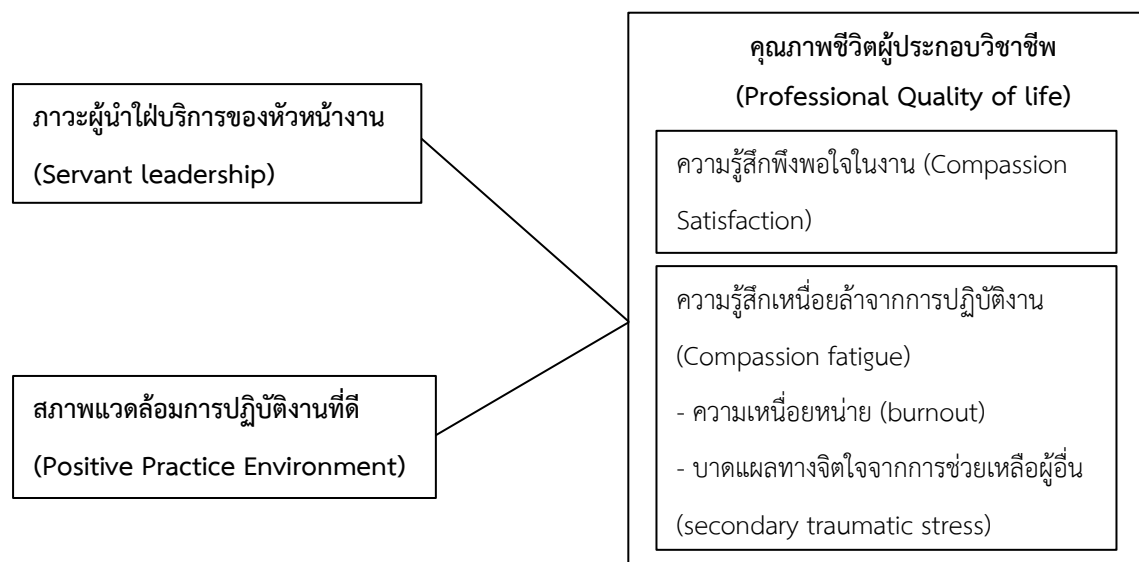
1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพในด้านความพึงพอใจในงาน และด้านความเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงานของพยาบาลงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลชุมชน ท่าจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใฝ่บริการของหัวหน้างาน สภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดี กับคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพด้านความพึงพอใจในงาน และด้านความเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน ของพยาบาลงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลชุมชน ท่าจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำเฝ้บริการของหัวหน้างาน และสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดี มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพด้านความพึงพอใจในงาน และด้านความเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน ของพยาบาลงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลชุมชนห้จังหวัดชายแดนภาคใต้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาตามแนวคิดคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพ (professional quality of life: ProQOL) ได้แก่ ความรู้สึกพึงพอใจในงาน (compassion satisfaction) ซึ่งเป็นความรู้สึกด้านบวก และความรู้สึกเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน (compassion fatigue) เป็นความรู้สึกด้านลบ ได้แก่ ความเหนื่อยหน่าย (burnout) และบาดแผลทางจิตใจจากการช่วยเหลือผู้อื่น (secondary traumatic stress) (Stamm, 2009) คัดเลือกตัวแปรเพื่อศึกษาความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพ ได้แก่ภาวะผู้นำเฝ้บริการ เป็นลักษณะของผู้นำที่มีความปรารถนาดูแลช่วยเหลือผู้อื่น ให้ความสำคัญต่อความเป็นมนุษย์ ได้แก่ การรับฟัง การมีความรู้สึกร่วม การเอื้อยวยา การตระหนักรู้ การโน้มน้าวใจ มีความคิดรวบยอด การมองการณ์ไกล การให้บริการ การมุ่งมั่นเพื่อพัฒนาคน และการสร้างชุมชน (Spears, 2010) และสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดี (positive practice environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของพยาบาล เพื่อการบริการที่เป็นเลิศและมีคุณค่ามีคุณภาพ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและความผาสุกของบุคลากร สภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดี ได้แก่ ความปลอดภัยในการประกอบวิชาชีพ การยกย่องเชิงวิชาชีพ การจัดการที่มีประสิทธิผล เทคโนโลยีสารสนเทศทางการแพทย์ การสนับสนุนโครงสร้างขององค์กร และการสนับสนุนโอกาสด้านการศึกษาอบรม (เพลินดา พิพัฒน์สมบัติ, 2558) โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพ

ภาพ กรอบแนวคิดการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพ ภาวะผู้นำเฝ้บริการของหัวหน้างาน และสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดีของพยาบาลงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลชุมชนห้จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงบรรยายแบบหาความสัมพันธ์ (correlational descriptive research) มีวิธีดำเนินการวิจัย รายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ พยาบาลวิชาชีพ ที่ปฏิบัติงานแผนกอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลชุมชน ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา และสตูล จำนวน 49 โรงพยาบาล รวมจำนวน 654 คน (ข้อมูลจากฝ่ายบุคลากรของโรงพยาบาลชุมชน ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ณ เดือนกันยายน 2563)

กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพ ที่ปฏิบัติงานแผนกอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลชุมชน ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กำหนดขนาดตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูป (Krejcie & Morgan, 1970) ค่าความคลาดเคลื่อน .05 ระดับความเชื่อมั่น .95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 250 คน และเพื่อชดเชยการสูญหายของข้อมูลจึงเพิ่มขนาดตัวอย่างอีกร้อยละ 10 รวมเป็นจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 275 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวแบบแบ่งกลุ่ม (cluster sampling) โดยการจำแนกกลุ่มโรงพยาบาลตามขนาดโรงพยาบาล เป็น 3 กลุ่ม คือ ขนาดใหญ่ จำนวน 1 แห่ง ขนาดกลาง จำนวน 3 แห่ง และขนาดเล็ก จำนวน 18 แห่ง เพื่อจับฉลากรายชื่อโรงพยาบาลชุมชนจากแต่ละกลุ่ม จนกระทั่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบถ้วนตามสัดส่วนของประชากร โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกพยาบาลวิชาชีพ ดังนี้ 1) มีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 1 ปี 2) เป็นพยาบาลวิชาชีพในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน 3) ไม่ได้อยู่ในระหว่างการลาคลอด หรือลาศึกษาต่อ และ 4) ยินดีให้ข้อมูลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มี 4 ส่วน คือ

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นคำถามแบบเลือกตอบและเติมคำ จำนวน 11 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน ระยะเวลาทำงานร่วมกับหัวหน้างาน ตำแหน่ง ลักษณะการปฏิบัติงาน การบรรจุเป็นราชการ และการทำงานในพื้นที่ภูมิลาเนา

2. แบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพ ดัดแปลงจากแบบสอบถาม ProQOL Version 5 (Stamm, 2010) ให้เหมาะสมกับงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน จำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ แบ่งออกเป็นด้านความรู้สึกพึงพอใจในงาน 10 ข้อ และด้านความรู้สึกเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็นความเหนื่อยหน่าย 10 ข้อ และ บาดแผลทางจิตใจจากการช่วยเหลือผู้อื่น 10 ข้อ มีทั้งคำถามทางบวกและทางลบ เป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีการให้คะแนนระหว่างบ่อยมาก เท่ากับ 5 คะแนน จนถึง ไม่เคยเท่ากับ 1 คะแนน

3. แบบสอบถามภาวะผู้นำไฟบริการของหัวหน้างาน ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากเครื่องมือการวิจัยของกนกกร ศิริสุข (2557) จำนวน 30 ข้อ เป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ให้คะแนนระหว่าง น้อยที่สุดเท่ากับ 1 คะแนน ถึงมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน

4. แบบสอบถามสภาพแวดล้อมการปฏิบัติที่ดี ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากเครื่องมือการวิจัยของเพลินตา พิพัฒน์สมบัติ (2558) จำนวน 33 ข้อ เป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ให้คะแนนระหว่างน้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน ถึงมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ โอกาสด้านการศึกษาอบรม จำนวน 4 ข้อ การยอมรับในเชิงวิชาชีพ จำนวน 6 ข้อ การจัดการที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 7 ข้อ โครงสร้างการสนับสนุน จำนวน 6 ข้อ เทคโนโลยีสารสนเทศทางการพยาบาล จำนวน 5 ข้อ และความปลอดภัยในการประกอบวิชาชีพ จำนวน 5 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือวิจัยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีค่า (content validity index: CVI) ของคำถามส่วน 2, 3 และ 4 เท่ากับ 1.00, .94 และ 1.00 ตามลำดับ และนำไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพด้านความรู้สึกพึงพอใจในงาน เท่ากับ .86 ด้านความรู้สึกเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความเหนื่อยหน่าย เท่ากับ .87 และบาดแผลทางจิตใจจากการช่วยเหลือผู้อื่น เท่ากับ .72 แบบสอบถามภาวะผู้นำให้บริการของหัวหน้างาน เท่ากับ .98 และแบบสอบถามสภาพแวดล้อมการปฏิบัติที่ดี .96

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังการได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลวิจัยจากนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดของทั้ง 5 จังหวัดชายแดนใต้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงผู้ประสานของกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชน พร้อมแนบซองเปล่า ติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ผู้วิจัยและค่าใช้จ่ายในการส่งกลับ โดยผู้วิจัยได้จัดทำใบพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างแนบไปกับแบบสอบถาม ผู้ประสานชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงสิทธิการตอบรับหรือปฏิเสธได้ทุกขั้นตอนของการวิจัย รวมทั้งคำตอบหรือข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้จะถือเป็นความลับและผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น ผู้วิจัยรักษาความลับข้อมูลโดยให้ซองปิดผนึกสำหรับส่งแบบสอบถามส่งกลับคืนและใช้รหัสป้องกันไม่ให้ระบุได้ว่าเป็นคำตอบของผู้ใด

การวิจัยนี้ ใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม 2564 และได้รับแบบสอบถามกลับคืนที่สมบูรณ์ จำนวน 250 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.91

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percent) ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. วิเคราะห์ข้อมูลคะแนนจากแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพด้านความรู้สึกพึงพอใจในงาน ภาวะผู้นำให้บริการของหัวหน้างาน และสภาพแวดล้อมการปฏิบัติที่ดี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลระดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมและรายด้าน โดยวิธีแบ่งค่าพิสัยของคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

คะแนนเฉลี่ย 4.24 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.43 - 4.23 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.62 - 3.42 หมายถึง ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.61 หมายถึง ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพด้านความรู้สึกพึงพอใจในงาน ด้านความรู้สึกเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน กับภาวะผู้นำใฝ่บริการของหัวหน้างาน และสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงาน โดยใช้สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย เป็น 3 ระดับ ดังนี้ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2555)

ค่า $r < .30$ หมายถึง ระดับต่ำ

ค่า $.30 < r < .49$ หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่า $r \geq .5$ หมายถึง ระดับสูง

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการศูนย์จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขา สังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ รหัสหนังสือรับรอง PSU IRB 2021-St-Nur 022 (internal) ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2564 การวิจัยนี้ นำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม จัดเก็บไฟล์ข้อมูลไม่ให้ผู้ใดเข้าถึงข้อมูลดิบได้นอกจากผู้วิจัยเท่านั้น และจะทำลายข้อมูลเมื่อครบกำหนด 3 ปี

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพยาบาลวิชาชีพ งานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลชุมชนในห้า จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 84.80) อายุเฉลี่ย 36.01 ปี ($SD = 6.20$) นับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 72.40) การศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 90.00) มีเพียงร้อยละ 8.00 ที่ผ่านการฝึกอบรมการพยาบาลเฉพาะทางเพิ่มเติม มีสถานภาพสมรสคู่มากที่สุด (ร้อยละ 69.60) ส่วนมากมีประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 1-10 ปี (ร้อยละ 70.00) และทำงานร่วมกับหัวหน้างานอุบัติเหตุและฉุกเฉินเป็นระยะเวลา 1-10 ปี (ร้อยละ 79.60) ปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลชำนาญการ (ร้อยละ 75.20) ปฏิบัติงานในลักษณะเป็นเวร จำนวน 8 ชั่วโมง (ร้อยละ 84.20) ส่วนใหญ่ได้บรรจุเป็นข้าราชการ (ร้อยละ 88.80) และทำงานในพื้นที่ภูมิลำเนา (ร้อยละ 87.60) รายละเอียด ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวน และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของพยาบาลวิชาชีพ งานอุบัติเหตุฉุกเฉิน ในโรงพยาบาลชุมชน
 อำเภอหาดขามแดนภาคใต้ (n = 250)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			ประสบการณ์ทำงาน ($M = 10.64, SD = 5.52$)		
ชาย	38	15.20	น้อยกว่า 10 ปี	175	70.00
หญิง	212	84.80	11-20 ปี	58	23.20
อายุ ($M = 36.01, SD = 6.20$)			21-30 ปี	16	6.40
21-30 ปี	36	14.40	มากกว่า 30 ปี	1	0.40
31-40 ปี	157	62.80	ระยะเวลาทำงานกับหัวหน้า ($M = 7.79, SD = 4.97$)		
41-50 ปี	49	19.60	1-10 ปี	199	79.60
51-60 ปี	8	3.20	11-20 ปี	43	17.20
ศาสนา			21-30 ปี	8	3.20
พุทธ	69	27.60	เวลาปฏิบัติงาน		
อิสลาม	181	72.40	ในเวลาราชการ	32	12.80
สถานภาพสมรส			ในและนอกเวลาราชการ	212	84.80
โสด	66	26.40	ตำแหน่งบรรจุ		
สมรส	174	69.60	ลูกจ้างชั่วคราว	18	7.20
หม้าย	10	0.40	พนักงานของรัฐ	10	4.00
การศึกษาสูงสุด			ข้าราชการ	222	88.80
ปริญญาตรี	225	90.00	การทำงานในภูมิลำเนาเดิม		
เฉพาะทาง	20	8.00	ใช่	219	87.60
ปริญญาโท	5	2.00	ไม่ใช่	31	12.40
ระดับ					
ปฏิบัติการ	62	24.80			
ชำนาญการ	188	75.20			

2. คุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลชุมชน อำเภอหาดขามแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยในด้านความรู้สึกพึงพอใจในงานอยู่ในระดับมาก ($M = 4.03, SD = .51$) และด้านความรู้สึกเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย ($M = 2.41, SD = .56$) ภาวะผู้นำใ้บริการของหัวหน้างานอยู่ในระดับมาก ($M = 3.78, SD = .73$) และสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดีอยู่ในระดับมาก ($M = 3.50, SD = .67$) รายละเอียด ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย (*M*) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) และระดับของคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพ ภาวะผู้นำใ้บริการของหัวหน้างาน และสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดีของพยาบาลวิชาชีพ งานอุบัติเหตุฉุกเฉิน ในโรงพยาบาลชุมชน ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ (*n* = 250)

รายการ	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ
คุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพ			
ความรู้สึกรักพื่อใจในงาน	4.03	.51	มาก
ความรู้สึเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน	2.41	.56	น้อย
ภาวะผู้นำใ้บริการของหัวหน้างาน	3.78	.73	มาก
การสร้างชุมชน	3.92	.80	มาก
การเยียวยา	3.84	.84	มาก
การตระหนักรู้	3.81	.78	มาก
การให้บริการ	3.80	.85	มาก
การโน้มน้าวใจ	3.79	.82	มาก
การยึดมั่นความผูกพันต่อการเจริญก้าวหน้า	3.79	.79	มาก
การมีความรู้สึกร่วม	3.78	.80	มาก
การรับฟัง	3.73	.81	มาก
ความคิดรวบยอด	3.68	.79	มาก
การมองการณ์ไกล	3.68	.80	มาก
สภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดี	3.50	.67	มาก
ความปลอดภัยในการประกอบวิชาชีพ	3.65	.76	มาก
การยกย่องเชิงวิชาชีพ	3.60	.76	มาก
การจัดการที่มีประสิทธิผล	3.59	.78	มาก
เทคโนโลยีสารสนเทศทางการแพทย์	3.52	.69	มาก
การสนับสนุนโครงสร้างขององค์กร	3.35	.82	ปานกลาง
การสนับสนุนโอกาสด้านการศึกษาอบรม	3.26	.86	ปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใ้บริการของหัวหน้างาน สภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดี กับคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพ ของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลชุมชนห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำใ้บริการของหัวหน้างานมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพด้านความรู้สึกรักพื่อใจในงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .26$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน ($r = -.04$) สภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพด้านความรู้สึกรักพื่อใจในงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .38$) และมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับความรู้สึเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.15$) รายละเอียด ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) ระหว่างคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพกับภาวะผู้นำใ้บริการของหัวหน้างาน และสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดี ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน ในโรงพยาบาลชุมชนท่าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ($n = 250$)

ตัวแปร	ภาวะผู้นำใ้บริการ ของหัวหน้างาน	สภาพแวดล้อม การปฏิบัติงานที่ดี
ความรู้สึกพึงพอใจในงาน	.26**	.38**
ความรู้สึกเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน	-.04	.15*

* $p < .05$, ** $p < .01$

การอภิปรายผล

1. คุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล งานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลชุมชน ในท่าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านความรู้สึกพึงพอใจในงาน ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาคุณภาพชีวิตของพยาบาลในพื้นที่ที่มีความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (ศิริพันธ์ ศิริพันธ์ และคณะ, 2557) เนื่องจากการศึกษาในช่วงเวลาก่อนปี พ.ศ.2550 พื้นที่ชายแดนภาคใต้มีปัญหาขาดแคลนอัตรากำลังพยาบาลวิชาชีพ มีการขอย้ายออกจากพื้นที่มากถึงร้อยละ 50 จึงมีการแก้ปัญหาอัตรากำลังพยาบาลอย่างเร่งด่วน โดยการรับสมัครคนในพื้นที่เข้าเรียนพยาบาลในปี พ.ศ. 2550-2554 จำนวน 3,000 คน (สินี นวนเปียน และคณะ, 2556) ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ได้บรรจุเป็นข้าราชการร้อยละ 88.80 และทำงานในโรงพยาบาลที่เป็นภูมิลำเนา ร้อยละ 87.60 ซึ่งส่งผลต่อความมั่นคงด้านวิชาชีพ ค่าตอบแทน ค่าเสี่ยงภัย เกิดความพึงพอใจ ตลอดจนทัศนคติในเชิงบวกต่องาน ให้เกิดขวัญกำลังใจและความสุขและเกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และยังส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้เป็นอย่างดีด้วย ทำให้ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล ในด้านความรู้สึกพึงพอใจในงานอยู่ระดับมาก

เมื่อจำแนกตามรายด้านความรู้สึกพึงพอใจในงานของผู้ประกอบวิชาชีพมีเกี่ยวข้องกับลักษณะงานการพยาบาลผู้ป่วยอุบัติเหตุฉุกเฉินต้องใช้ทักษะเฉพาะของวิชาชีพ (technical skills) และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (non-technical skills) ผู้ป่วยอุบัติเหตุฉุกเฉินมีปัญหาซับซ้อนจากการบาดเจ็บและอยู่ในภาวะคุกคามต่อชีวิต จึงเป็นงานที่ทำทลายความสามารถ (กมลพรรณ รามแก้ว และ อารียวรรณ อ่วมตานี, 2557) หากพยาบาลวิชาชีพประสบความสำเร็จของการดูแลผู้ป่วยให้พ้นภาวะวิกฤติต่อชีวิตได้ จะทำให้รู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ดังการศึกษาที่พบว่า พยาบาลงานอุบัติเหตุฉุกเฉินรู้สึกพึงพอใจและภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือผู้ป่วยอุบัติเหตุฉุกเฉิน และด้านความรู้สึกเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงานผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในกลุ่มพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลตติยภูมิพบว่า พยาบาลวิชาชีพมีความเหนื่อยล้าในการทำงานอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน (อมรรัตน์ จันโยธา และคณะ, 2560) อย่างไรก็ตามผลการวิจัยนี้แตกต่างจากพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดปทุมธานี (กำมัน เจ๊ะอามัง และชญาณิกา ศรีวิชัย, 2560) และพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลภาครัฐ (วีระยุทธ บุญเกียรติเจริญ และคณะ,

2561) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากบริบทและลักษณะของโรงพยาบาลตติยภูมิมีความซับซ้อนของระบบบริการมากกว่า ซึ่งส่งผลให้มีความเหนื่อยล้าได้ (Monroe et al., 2020) นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วงวัยทำงาน อายุเฉลี่ย 36.01 ปี ($SD = 6.20$) และทำงานในภูมิลำเนาเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้ลดระยะเวลาการเดินทางมาทำงาน สามารถทำกิจกรรมอื่นๆ ได้การอยู่ใกล้ชีวิตครอบครัว ซึ่งมีส่วนช่วยให้มีความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจในการทำงาน

2. ภาวะผู้นำให้บริการของหัวหน้างานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกพึงพอใจในงาน แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัย ที่พบว่าภาวะผู้นำให้บริการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการทำงานของพยาบาล (วรวิรัตน์ เณลิมทอง, 2559) หัวหน้างานไม่มีอิทธิพลต่อความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ของพยาบาลห้องผ่าตัดในโรงพยาบาลของรัฐ (วีระยุทธ บุญเกียรติเจริญ และคณะ, 2561) ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยที่พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงานส่งผลให้เกิดกำลังใจและคลายความรู้สึกเหนื่อยล้าจากการทำงาน (สวรรณ อินทรสถาพร และคณะ, 2563) ทั้งนี้ ภาวะผู้นำให้บริการของหัวหน้างานอาจไม่ได้มีผลโดยตรงต่อความรู้สึกพึงพอใจในงานของผู้ประกอบวิชาชีพ เนื่องจากงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน เป็นการให้บริการด้านหน้าที่มีความเร่งด่วน พยาบาลผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีอายุงานเฉลี่ย 10.64 ปี เป็นผู้เชี่ยวชาญในงาน จึงสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

3. สภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับคุณภาพชีวิตด้านความรู้สึกพึงพอใจในงาน และมีความสัมพันธ์ทางลบระดับต่ำกับคุณภาพชีวิตด้านเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน อธิบายได้ว่า การสร้างเสริมสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดี ทั้งด้านความพร้อมของอาคารสถานที่ เครื่องมือทางการแพทย์ รวมทั้งสัมพันธ์ภาพต่อผู้ร่วมวิชาชีพ มีการบริหารด้านขวัญกำลังใจ ค่าตอบแทนที่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและความคงอยู่ในงานมากขึ้น จึงส่งผลต่อการแสดงออกถึงความคิดในลักษณะความเหนื่อยล้าของพยาบาล ทั้งนี้ หัวหน้างานสามารถใช้บทบาทผู้นำในการสร้างเสริมสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานอุบัติเหตุฉุกเฉินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และเพิ่มผลลัพธ์ผู้ป่วยด้วยกระบวนการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในงานวิจัยนี้พยาบาลงานอุบัติเหตุฉุกเฉินรับรู้สภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดีระดับมาก จึงมีความรู้สึกพึงพอใจในงานในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยในกลุ่มพยาบาลผู้ดูแลผู้ป่วยมะเร็งในสหรัฐอเมริกา และแคนาดา ที่พบว่าการทำงานในสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ดีจะช่วยลดความรู้สึกเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงาน และเพิ่มความรู้สึกพึงพอใจในงาน (Wu et al., 2016) และการศึกษาการทำงานของเจ้าหน้าที่พยาบาล โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการพบว่า สิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงาน (ปริยาภรณ์ แสงแก้ว, 2559) ที่เช่นเดียวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลทุ่งตะโก จังหวัดชุมพรพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ (กอบพร แทนม้วน, 2558)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน ต้องตระหนัก และเห็นความสำคัญในการจัดการความปลอดภัยในองค์กร พร้อมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนการจัดสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยให้เกิดความยั่งยืนในองค์กร และมีแผนพัฒนาพยาบาลวิชาชีพพระยะยาว มีนโยบายสนับสนุนการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบเพื่อให้ทุกคนมีโอกาสพัฒนาตนเองได้ตรงกับความต้องการของหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิจัยเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลระหว่างในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด 2019 และในสถานการณ์ปกติ
2. ทำการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพครอบคลุมทั้งสภาพแวดล้อมที่ดีในการปฏิบัติงานและภาวะผู้นำให้บริการ

เอกสารอ้างอิง

- กนกกร ศิริสุข. (2557). ภาวะผู้นำให้บริการที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสงขลา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- กมลพรรณ รามแก้ว, และ อารีย์วรรณ อ่วมตานี. (2557). ประสบการณ์การปฏิบัติงานของพยาบาลหน่วยฉุกเฉินโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ. วารสารพยาบาลทหารบก, 15(3), 226-234.
- กอบพร แทนม้วน. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร. วารสารวิชาการแพทย์เขต 11, 29(1), 61-73.
- กัมมัน เจ๊ะอาร์ง, และ ชญานิกา ศรีวิชัย. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความเหนื่อยหน่าย ของพยาบาลวิชาชีพ ที่ปฏิบัติงานโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี. วารสารพยาบาลทหารบก, 18(2), 299-305.
- กิตติพร เนาว์สุวรรณ, ประไพพิศ สิงหเสม, สีนินาฏ เนาว์สุวรรณ, และ อัจฉรา คำมะতিดย. (2559). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมจิตบริการของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 8(3), 51-62.
- คัมภีระ แสงนุก, สัญญา เคนาภูมิ, และ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2558). ภาวะผู้นำแบบให้บริการภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, 2(2), 132-145.
- นฤมล สิงห์ตง. (2556). การสร้างเสริมสภาพแวดล้อมการปฏิบัติที่ดีของวิชาชีพ. วารสารสมาคมพยาบาลฯ สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 31(3), 6-12.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.

- ปริญญารณ แสงแก้ว. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการทำงานของเจ้าหน้าที่พยาบาล โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง ในจังหวัดสมุทรปราการ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ วิทยาศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกริก.
- พิศาล ถาวรวงษ์. (2564). ความเหนื่อยล้าของบุคลากรเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการแพทย์เขต 11*, 35(1), 1-16.
- เพลินตา พิพัฒน์สมบัติ. (2558). องค์ประกอบของตัวชี้วัดของสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการบริหารองค์การพยาบาลที่โรงพยาบาลระดับตติยภูมิ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ วิทยาศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- วรรัตน์ เฉลิมทอง. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในการบริการของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพกับแรงจูงใจของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยภาคเหนือตอนบน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ วิทยาศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วีระยุทธ บุญเกียรติเจริญ, บุญเต็ม แสงดิษฐ์, และ ทศพร วิมลเก็จ. (2561). ความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลห้องผ่าตัดในโรงพยาบาลของรัฐในกรุงเทพมหานคร. *เวชสารแพทย์ทหารบก*, 71(3), 163-172.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2555). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพันธ์ ศิริพันธ์, ลดาวัลย์ ประทีปชัยกุล, ประณีต ส่งวัฒนา, และ เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย. (2557). คุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพในพื้นที่ที่มีความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 8(2), 47-55.
- สวรรณยา อินทรสถาพร, อรรพรรณ แก้วบุญชู , และ เพลินพิศ บุญมาลิก. (2563). สมดุลชีวิตและงานและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเหนื่อยล้าของพยาบาลที่ปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิชั้นสูงแห่งหนึ่ง. *วารสารพยาบาลสหราชอาณาจักรไทย*, 13(2), 129-143.
- สินี นวลเปียน, ปราโมทย์ ทองสุข, และ จิรพรรณ พิรุณ. (2556). ผลกระทบจากการปฏิบัติงานของพยาบาลงานอุบัติเหตุ-ฉุกเฉินในโรงพยาบาลชุมชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยและการรับรู้การจัดการความปลอดภัยของหัวหน้างาน. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 6(1), 81-90.
- สุภาณี เสนาดีชัย, รัชนก คชไกร, จันทิมา ฤกษ์เลื่อนฤทธิ์, อัครเดช เกตุฉ่ำ, เสาร์ส มีกุล, ยุพา จิ๋วพัฒนกุล, และ นันทพันธ์ ชินล้ำประเสริฐ. (2561). การสำรวจสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานพลังบวกของพยาบาลวิชาชีพในประเทศไทย. *วารสารพยาบาล*, 67(4), 1-10.
- สุรุจดี ดอเลาะ. (2563). ประสบการณ์ของหัวหน้าพยาบาลในการจัดการความขัดแย้งในการบริการสุขภาพโรงพยาบาลชุมชน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ วิทยาศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- อภิรดี นันทศุภวัฒน์, เรมवल นันทศุภวัฒน์, และ วิภาดา คุณาวิกติกุล. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่าง
สิ่งแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลกับผลลัพธ์ของผู้ป่วยและพยาบาลในโรงพยาบาลชุมชนใน
ประเทศไทย. *พยาบาลสาร*, 41(1), 37-79.
- อมรรัตน์ จันโยธา, สุทธินันท์ ฉันทธนกุล, เฉลิมชัย ชัยกิตติภรณ์, และ สุคนธา ศิริ. (2560). ศึกษาความ
เหนื่อยล้าและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเหนื่อยล้าจากการปฏิบัติงานของพยาบาล
โรงพยาบาลระดับตติยภูมิ. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 18(พิเศษ), 166-74.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Monroe, M., Morse, E., & Price, J. M. (2020). The relationship between critical care work
environment and professional quality of life. *American Journal of Critical Care*,
29(2), 145-149. <https://doi.org/10.4037/ajcc2020406>
- O'Callaghan, E. L., Lam, L., Cant, R., & Moss, C. (2020). Compassion satisfaction and compassion
fatigue in Australian emergency nurses: A descriptive cross-sectional study. *International
Emergency Nursing*, 48, Article 100785. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2019.06.008>
- Spears, L. C. (2010). Character and servant leadership: Ten characteristics of effective, caring
leaders. *The Journal of Virtues & Leadership*, 1(1), 25-30.
- Stamm, B.H. (2010). *The concise ProQOL manual* (2nd ed). ProQOL.org.
- Wu, S., Singh-Carlson, S., Odell, A., Reynolds, G., & Su, Y. (2016). Compassion fatigue,
burnout, and compassion satisfaction among oncology nurses in the United States and
Canada. *Oncology Nursing Forum*, 43(4), 161-69. <https://doi.org/10.1188/16.ONF.E161-E169>